

Ігор БРИНДАК



Дванадцятого квітня виповнюється дев'яносто років від дня смерті відомого італійського вченого, лікаря, а одночасно й святого Католицької Церкви Джузеппе Москаті. А двадцять п'ятого жовтня - тридцять років від дня його канонізації. Читачі здебільшого знають про цього чоловіка передусім завдяки фільму режисера Джакомо Кампіотті «Джузеппе Москаті - зцілююча любов». Але, на жаль, у цій стрічці багато цікавих моментів з біографії Москаті було упущено і, водночас, додано деякі неавтентичні історії. Тому читачам, напевно, буде цікаво знати, якою насправді була ця постать.

Народився майбутній святий 25 липня 1880 року в італійському місті Беневето. Коли йому було чотири роки, родина переїхала до Неаполя. І відтоді Неаполь став для Москаті місцем постійного проживання, навчання і праці. Медициною він зацікавився у дитинстві через один неприємний випадок у родині. У Джузеппе був один старший брат, на ім'я Антоніо. Одного разу під час їзди на коні Антоніо впав і отримав травму голови, після чого у нього виникла епілепсія. Саме бажання допомогти братові і зародило у душі Джузеппе покликання до лікарської професії. У 1897 році він вступає в Неаполітанський державний університет на медичний факультет. Закінчує його у 1903 році. У 1908 році він стає штатним асистентом кафедри фізіологічної хімії, а в 1911 - членом Королівської медико-хірургічної академії. 1911 рік - він стає головним лікарем у місцевому шпиталі для невиліковно хворих.

Це, так би мовити, сухі цифри і факти. Але які за ними стояли життєві моменти! Який це був лікар і яка це була людина! Ось цікаві свідчення колишнього учня Москаті, а пізніше професора Маріо Маццео: «Не лише студенти слухали лекції професора Москаті, а також і ті, хто вже отримав диплом - і молоді, і старі... Серед тих людей були літні лікарі, які після закінчення війни (Першої світової - прим. І.Б.) отримали високі посади в медичному корпусі армії (майори, підполковники та ін.). Вони залишили про себе найкращі спогади санітарів, медсестер і сестер того часу. Дехто з цієї групи так захоплювався

новим учителем, що просив від адміністрації лікарні дозволу залишитися в його відділенні навіть у позалекційний час» (цит. за о.Карло Колонна, «Святий Джузеппе Москаті», Івано-Франківськ: Апостол, 2016. - стор.164). Це про авторитет Джузеппе як викладача. А ось свідоцтво від його колишнього пацієнта Габріеле Еспозіто: «Професор Москаті, щойно з'явившись, ще навіть мене не оглянувши, подивився пильно і сказав мені: «Шановний, ви страждаєте на асцит, хвороба вас мучить більше ніж рік. Однак уже близько трьох місяців, як ви є у такому стані, як зараз». Здивований, я мовчав, тому що було саме так. Він почав мене ретельно оглядати і підтвердив раніше сказане. І так призначив лікування, якого я пильно дотримувався і повністю одужав» (там же, стор.134). І в Неаполі, і поза його межами Москаті передусім був відомий як прекрасний діагностик. Ніхто з його колег не міг у цьому з ним зрівнятися. Тому він завжди мав багато відвідувачів. Серед тих, хто лікувався у Москаті, був також і всесвітньовідомий співак Енріке Карузо. На жаль, допомогти співакові Москаті вже не міг, бо хвороба була на останній стадії. Але він установив діагноз і чесно попередив Карузо, що йому вже необхідно готуватися до переходу в інший світ. (див. Сиккари Антонио, «Портреты святых», Мілан: «Христианская Россия», 1991. - том 2, стор. 158). Коли у 1911 році в Неаполі вибухнула епідемія холери, саме Джузеппе на доручення міської влади очолював комісію, яка займалася нейтралізацією пошесті та порятунком від неї мешканців.

Коли одного разу у Москаті запитали, звідки у нього береться енергія для такого обсягу праці, то відповідь була така: «Хто щоранку причащається, має невичерпний запас енергії» (там же, стор. 157). Отож, великий неаполітанський лікар був не тільки неперевершеним професіоналом у своїй галузі, але також і практикуючим католиком, який майже щодня був на літургії і причащався. І цим він пояснював успіхи у своїй професійній діяльності.

Як відомо, любов до Бога є невіддільною від любові до ближнього. Щоб розглянути цей момент у біографії італійського подвижника, доречно спочатку зробити деякі пояснення. У той час лікування в Італії було платним і отримані лікарем гонорари вважалися частиною його заробітку. В такій ситуації Москаті відмовився брати гроші від бідних пацієнтів. Від багатих він гонорари брав, але й тут дотримувався поміркованості. Одного разу знатна родина, якій Москаті вилікував дитину, надіслала йому у конверті 1000 лір (на ті часи це була досить велика сума). Отримавши гонорар, Джузеппе повернувся у помешкання цієї родини і віддав 800 лір, сказавши: «Ви або з'їхали з глузду, або вважаєте мене злодієм» (там же, стор. 155).

Його любов до бідних не обмежувалася виключно безкоштовними послугами. Багатьом пацієнтам Москаті за власні гроші купував ліки і продукти. Іноді в аркуш паперу, на якому випишував рецепт, загортав грошові купюри. Серед багатьох милосердних вчинків святого лікаря слід відзначити ще один, досить вражаючий. В одного із хворих, який лікувався у Москаті, був туберкульоз, що супроводжувався кровохарканням. Цей чоловік не лягав у лікарню, а перебував у винайнятому помешканні. Однак він боявся сказати господарям про свою недугу, щоб ті його не виселили. Тому Джузеппе кожного дня приходив до цього хворого, забирав закривавлені хусточки і приносив чисті. Коли у 1906 році вибухнув вулкан Везувій, то Москаті на своїх плечах виносив хворих із лікарні Торредель Греко, яка знаходилася неподалік від епіцентру вибуху. Тоді вдалося врятувати всіх.

Будучи і практикуючим католиком, і високопрофесійним лікарем, Джузеппе Москаті

бачив досить виразний зв'язок між одужанням душі й тіла. Він не був цілителем-чудотворцем, як наприклад отець Піо, бо лікував засобами традиційної медицини, але в той же час звертав увагу на ліки духовні. Як передумову видужання для хворих завжди ставив примирення з Богом. Тому в пацієнтів запитував не лише про історію хвороби, але також і про те, коли вони останній раз сповідалися і чи не мають чогось такого, що б обтяжувало їхню совість і ін. Не одному пояснював, що саме занедбання релігійних практик не дає йому можливості видужати. Деякі з хворих саме після розмов із Москаті вперше у житті пішли до сповіді. А для одного студента, що ніяк не видужував, Джузеппе написав дуже цікавий рецепт «лікування Євхаристією» (там же, стор. 163). Тут слід пам'ятати, що Москаті не був працівником якогось церковного закладу, а цілком світської лікарні і викладав в Неаполітанському університеті, який був не лише світським закладом, але ще й відомим своїми антиклерикальними настроями. Тому така діяльність Москаті багатьом не подобалась. Дехто його відверто називав фанатиком і релігійним маньяком та намагався підірвати його авторитет в очах студентів, але безрезультатно. Сам Москаті на ті інтриги не звертав жодної уваги і ніколи не відплачував злом за зло своїм ненависникам.

У 1914 році вибухнула Перша світова війна, а наступного року вона прийшла на землі Італії. Джузеппе Москаті як доброволець зголосився на збірний пункт. Він хотів вступити до війська не як лікар, а як вояк (див. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Jozef-moscatti>). Однак командування, знаючи Москаті як доброго лікаря, йому відмовило. Тому в часі війни він став директором військово-польового шпиталю, де лікував поранених вояків.

Дванадцятого квітня 1927 року Джузеппе Москаті відійшов по вічну нагороду. Смерть його була дуже несподіваною. Того дня, як звичайно, Москаті зранку був на богослужінні, пізніше вдома поснідав, прийшов у лікарню, оглядав хворих і пішов працювати з документами. У другій половині дня його знайшли мертвим. У власному робочому кабінеті він сидів у фотелі. На похорон, який відбувся 14 квітня, прийшов майже увесь Неаполь. У народі швидко поширилася думка про святість Москаті. Надходили відповідні прохання до Ватикану. Сам беатифікаційний процес був відкритий у 1949 році. Стало відомо, що неаполітанський лікар не припинив допомоги людям і після своєї смерті. Тобто біля його гробу почали відбуватися дивовижні зцілення. У цьому матеріалі обмежимося тільки тими фактами, які стали доказами для беатифікаційного та канонізаційного процесів.

Перше офіційно затверджене чудо мало місце у 1941 році та стосувалося тринадцятилітнього хлопчика Раффаеле Перрота. Він був хворий на спинно-мозковий менінгококовий менінгіт. Стан був критичний. Хлопчик знаходився у комі. Лікарі казали родині готуватися до смерті. Але знайомий з родиною священик Джованні Дзумбольо порадив родині молитися до Москаті і передав їм образок із його зображенням. Образок поклали біля хворого, а родина пішла до храму молитися за одужання, пообіцявши, що якщо молитви будуть вислухані, то вони дадуть письмове свідчення для майбутньої беатифікаційної комісії. Через кілька годин Рафаелле пробудився. Наступного дня його цілком здоровим виписали з лікарні. Зцілення підтвердило двоє лікарів: Марокко і ді Бенедетто (див. о. Карло Колонна, «Святий Джузеппе Москаті», Івано-Франківськ: Апостол, 2016. - стор. 212).

Друге чудо сталося у 1954 році. Воно стосувалося офіцера в'язничної охорони Константіно Наззаро, який страждав на хворобу Аддісона. Навесні 1954 року Наззаро зайшов у неаполітанський храм Дзезу Нуово, де якраз і похований Москаті, і побачив,

що біля його гробу моляться багато людей. Дізнавшись, хто там похований і чому люди приходять на його могилу, Костантантіно протягом трьох місяців відвідував гріб Москаті і молився за своє зцілення. У серпні 1654 року Наззаро мав сон, у якому бачив Москаті, що заміняв хворому атрофовану частину тіла живими тканинами і казав більше не приймати ніяких ліків. Прокинувшись, Костантіно Наззаро відчув себе здоровим. Він звернувся до лікарів, і ті заявили, що недуга зникла. Це чудо підтвердило двоє медиків: Джузеппе ді Констанцо і Сальваторе Періго (там же, стор. 213-214). На підставі цих двох зцілень Папа Павло VI 16 листопада 1675 року проголосив Джузеппе Москаті блаженным. Третє чудо відбулося у 1679 році. Воно стосувалося двадцятиоднорічного юнака Джузеппе Монтефуско. Він був хворий на рак крові. Мати недужого Розарія одного разу побачила уві сні чоловіка у медичному халаті, до якого приходило велике число людей. Коли вона розповіла про свій сон священику, то цей розповів їй про Москаті і сказав, де є його гріб. Тоді Розарія пішла у церкву Дезу Нуово і там над гробом побачила зображення Москаті, то впізнала лікаря зі свого сну. Після того родина Монтефуско протягом місяця відвідувала могилу блаженного лікаря і молилася за одужання Джузеппе. Через місяць хворий повністю видужав. Чудо підтвердили двоє лікарів: Анджело Тіреллі та Армандо Марано (там же). Четвертого лютого 1686 року у лікарні, де лежав Монтефуско, відбувався спеціальний медичний консилиум, який розглядав феномен його зцілення і дійшов до висновку, що воно відбулося у незвичайний спосіб. Після затвердження зцілення Монтефуско була вже відкрита дорога до канонізації, і 25 жовтня 1687 року Папа Іван Павло II проголосив Джузеппе Москаті святим. У 2007 році режисер Джакомо Кампіотті, як уже згадувалося, зняв художній фільм «Джузеппе Москаті: зцілююча любов».

Цей святий лікар дав приклад того, що Христовим апостолом може стати кожна людина на будь-якому робочому місці і що апостольство може здійснюватися не тільки словом, але й ділом. А ще ті події, які мали місце після його смерті, показують, що добро, яке робить людина, не припиняється після її фізичної кончини. Його приклад дуже важливий для нашого часу, коли занедбується любов до ближнього, а верх бере погоня за матеріальним.

На завершення публікації доречно зацитувати слова цього святого подвижника, які він написав в одному зі своїх листів: «Світ зміниться на краще не завдяки науці, а завдяки любові».

Ігор БРИНДАК. Лікар, який лікував за життя і після смерті//Жива вода №4 2017